

A szerző maga mentsége enciklopédikus címszó formájában

DILETTÁNS: KIVESZŐBEN LÉVŐ FAJTA. Még százszázötven éve csapatosan élt Magyarországon, abban az időben kártékonynak gondolták és irtani próbálták. Újabban természet ellensége jelent meg, a →*profí* (vö. *vérprofí*). Ennek következtében egyedszáma olyan nagy mértékben megfogyatkozott, hogy míg a huszadik század elején kiadott Révai nagy lexikon önálló szócikket közölt róla, a most megjelenő Magyar nagylexikon meg sem említi. Alapvető természetrajzát Benedek Marcell tanulmányozta, ő Molière nyomán úgy találta, hogy három tulajdonságáról egyértelműen felismerhető: (1) azt állítja magáról, hogy nagyon gyorsan dolgozott; (2) szigorú bírálatot kér; (3) ha megkapta, azt feleli, pedig másoknak nagyon tetszett. Kosztolányi beható bűvárlatai nyomán a mai tudomány kezd másképpen gondolkodni a hasznáról. Már az elnevezése is, amely a latin *gyönyörködik* igéből származik, igényes és önzetlen szellemre utal. A vele azonos természeti környezetben élő profí szembeötlő tulajdonsága a célratörés, erőinek körültekintő felhasználása és a várható haszon optimalizálása. Ezzel szemben a ~ elsősorban a maga örömeire tevékenykedik, esetleg közelebbi-távolabbi környezetét akarja megörvendeztetni, léte fenntartására azonban munkásságának eredményét nem kívánja fordítani. Pénzre, rangra, elismerésre, hatalomra nem tör. Így működése anyagi kárt ritkán okoz. Alkotását egy személy biztosan őszintén csodálja, élvezi és elismeri – ez ő maga. Ennyire egyértelmű siker a profira ritkán vár. Ezért a profí gyakran elégedet-

© Schiller Róbert

len, emiatt támadó és veszélyes lehet, míg a ~ szelíd, ártalmatlan. A természeti környezet megváltozása és az ellenséges fajok elszaporodása kifejlesztette a ~ mimikrijét: újabban vérprofinak álcázza magát. Ennek az egyébként természetes folyamatnak a környezetkárosító hatása nagyon számottevő lehet. Nemzetgazdasági szempontból a legcélszerűbb védekezés az antagónista fajok helyes arányának a helyreállítása. Tehát égető szükség van sok rossz profi helyett néhány jó ~-ra.